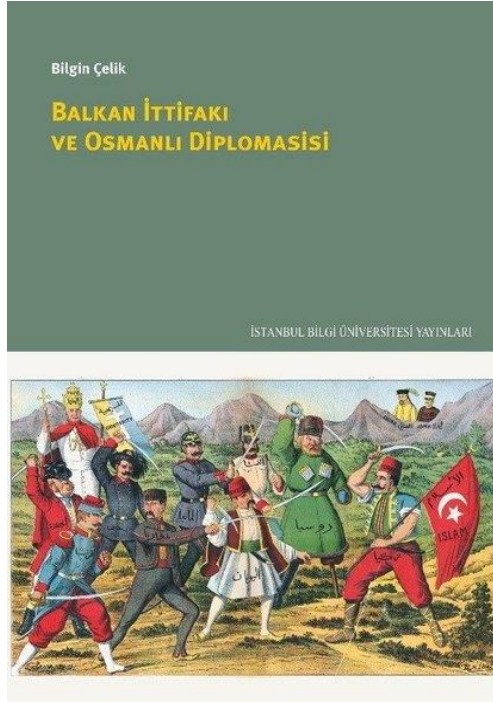

Bilgin Çelik, *Balkan İttifakı ve Osmanlı Diplomasisi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, I. Baskı, İstanbul, Mart 2019, 318 Sayfa, ISBN: 978-605-399-443-5.

Uğur SEZER*

“*Balkan İttifakı ve Osmanlı Diplomasisi*” isimli eser I. Balkan Savaşı’na gidilen süreçte Balkanlar’da Karadağ, Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan Devletleri’nin bir birlik halinde Osmanlı Devleti’ne karşı ittifak yapmalarını ve bu ittifak öncesinde ve sırasında Osmanlı Devleti’nin nasıl bir diplomasi izlediğini anlatan önemli bir eserdir. Bu eser Doç. Dr. Bilgin Çelik tarafından Balkan Savaşları’nın 100. yılı öncesinde başlayan, 2013 yılında TÜBİTAK projesi olarak kabul edilerek 3 yıllık bir arşiv, basın ve kaynak taraması ile elde edilen malzemenin uzun bir emek sonrasında ortaya konulmuş

halidir.

* Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi, Edirne, ORCID: orcid.org/0000-0001-9913-3812, E-Mektup: ugursezer03260326@gmail.com

Eser, Balkan Savaşları öncesinde yaşanan diplomatik görüşmeleri ele alması bakımından alanında önemli bir boşluğu doldurarak Balkan tarihi literatüründeki yerini almıştır. Eserin meydana gelmesi aşamasında Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Genelkurmay ATASE Arşivi'nde konu ile ilgili belgeler taranmış ve Avusturya Devlet Arşivi'nde de inceleme yapılarak Avusturya'nın İstanbul Büyükelçisi M. Pallavicini'nin raporları gözden geçirilmiş ve bazıları çevrilerek eserde sunulmuştur. Dönemin basını, döneme ilişkin hatıratlar ile yerli ve yabancı önemli kaynaklar taranarak analiz edilmişlerdir. Ayrıca Prof. Dr. Oliver Schmitt'in davet mektubu ile Viyana Üniversitesi'ne araştırma yapmak için giden Bilgin Çelik bu eserinde Viyana Üniversitesi Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi'nden de yararlanmıştı.

Eserin yazarı olan Bilgin Çelik, 1972 yılı Aydın ili doğumludur. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünden 1993 yılında lisans, aynı üniversitenin Atatürk İlkeleri ve İnkılapları Tarihi Enstitüsü'nden "Cumhuriyet Dönemi'nde Aydın'ın Sosyo-Ekonomik, Kültürel Yapısı (1923-1950)" başlıklı tezi ile 1996 yılında yüksek lisans ve "II. Meşrutiyet Dönemi'nde Arnavut Milliyetçiliği ve Arnavut Sorunu" başlıklı tezi ile 2003 yılında doktora programından mezun olmuştur. Yazar, 1996 yılında akademik kariyerine başladığı Dokuz Eylül Üniversitesi'nde 2013 yılında doçent unvanını almış olup Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görevini sürdürmektedir. 2013 yılında Viyana Üniversitesi Güneydoğu Avrupa (Balkan) Araştırmaları Enstitüsü ve Avusturya Devlet Arşivi'nde çalışmıştır. Bilgin Çelik'in "İttihatçılar ve Arnavutlar" ile "Dağılan Yugoslavya Sonrası Kosova ve Makedonya Türkleri" isimli kitaplarının yanı sıra Balkanlar sahasında yazılmış olan çok sayıda makale ve bildirisi bulunmaktadır. Yazar, İngilizce ve Arnavutça dillerini bilmektedir.

19. Yüzyılda İngiltere, Rusya, Habsburg İmparatorluğu, Fransa ve daha sonrasında İtalya ile Almanya'nın çıkarlarının çatıştığı bir bölge haline getirmiştir. Özellikle Sanayi Devrimi ve 1789 Fransız İhtilali sonrasında Avrupa'nın siyasi yapısının değişimi ve ortaya çıkan milliyetçilik ideolojisinin ilk etkilerinin görüldüğü yer Balkanlar olmuştur. Bu bağlamda Bilgin Çelik eserinde milliyetçilik kuramları üzerinde durmakla beraber Balkanlar'da milliyetçilik konusunda modernist kuramcılardan Miroslav Hroch'un tipolojisi ve milliyetçilik hareketlerini 3 aşamalı olarak ele alan yaklaşımını kullanmıştır.

Osmanlı Devleti Balkanlar'a özel bir önem vermekle beraber 19. yüzyılda kendi diplomatik misyonunu oluşturmakta geç kalmıştır. Osmanlı diplomasisi genel olarak bakıldığında, III. Selim döneminde 1793'teki ilk ikamet elçiliklerinin kurulması, II. Mahmud döneminde 1821 Mora isyanı sonrasında Fenerli Rum tercümanların görevlerine son verilerek Tercüme Odaları'nın açılması, 1836 yılında Kavalalı Mehmet Ali Paşa'nın yaratmış olduğu krizin en önemli safhasında Hariciye Nezareti'nin kurulması ile kurumsal bir kimlik kazanmıştır. Ancak 1836-1899 yılları arasında Hariciye Nezareti yönetimi 52 kez el değiştirmiş ve bu süre içerisinde 23 farklı kişi Hariciye Nazırlığı'na getirilmiştir. Buna dayanarak Osmanlı Devleti'nin son döneminde Balkanlar'da tanımlanmış, ayrıntılı ve tutarlı bir dış politikasının olmadığını söyleyebiliriz. Ancak II. Abdülhamid döneminde nispeten daha istikrarlı bir bürokrasiden söz etmek mümkündür. Özellikle Tevfik Paşa'nın Kasım 1895 ile Şubat 1909 arasında Hariciye Nazırlığı yaptığı dönem önemlidir. II. Abdülhamid'in Balkan politikası esas olarak küçük Balkan devletleri arasındaki rekabetlerden yararlanma, hediyelerle, nişanlarla ve çeşitli maddi desteklerle kral ve yöneticileri kendi yanında tutma anlayışı şeklinde açıklanabilecek bir politika idi ve bunun sürdürülebilirliği şüpheliydi. 1908 sonrasında ise Rıfat Paşa'nın Hariciye Nezareti döneminde (Şubat 1909-Ağustos 1911) nezarete kurumsal bazı reformlara girilmiş olmakla beraber Batılı devletlerdeki gibi uzun süreli bakanlık veya büyükelçilik görevlerinin olmaması Bilgin Çelik'in eserinde ayrıntılı bir şekilde görüleceği üzere Hariciye bürokrasisi içinde kadrolaşmanın zayıf kaldığını göstermektedir (ss. 63-66).

Eserin dış kapak resmi özenle seçilmiştir. Kapak resminde *The Cairo Punch* dergisinde yayınlanan bir karikatürde, Osmanlı Devleti'ne karşı mücadele eden büyük güçler olan İngiltere, İtalya, Almanya, Avusturya, Rusya ve Fransa onların önünde ise Balkan Savaşları'nda ittifak yapan Bulgaristan ile Yunanistan Osmanlı Devleti askerine karşı kılıç kaldırmışlardır. Onların arkasında "Hristiyanlık" bayrağını elinde tutan Papa vardır. Bu grubun karşısında ise "İslam" bayrağını elinde tutan Türk askeri vardır. En arkalarda da Dağ silsilelerinin arasında, 1905 yılında Rusya ile yaptığı savaşı kazanan Japonya ile onun yanında Çin bulunmaktadır.

Eser, "İçindekiler – Önsöz – Giriş (ss. 1-5); Birinci Bölüm: *Balkanlar ve Büyük Güçler* (ss. 7-58), İkinci Bölüm: *Yeni Rejim Döneminde Osmanlı Diplomasisi: Krizler ve Açmazlar* (ss. 59-101), Üçüncü Bölüm:

Balkanlar'da İttifak Arayışları (1910-1912) (ss. 103-132), Dördüncü Bölüm: *Balkan İttifakı'nın Ortaya Çıkışı ve Osmanlı Diplomasisi* (ss. 133-225), Beşinci Bölüm: *Gazi Muhtar Paşa Döneminde Balkan İttifakı ve Osmanlı Diplomasisi* (ss. 227-296), *Sonuç* (297-303), *Kaynakça* (305-311), *Dizin* (313-318)" kısımlarından meydana gelmektedir.

Her bölümün başlangıç kısmında dönemin siyasi havasını yansıtan görsellerle eser zenginleştirilmiştir. Birinci bölümün başında Balkan ittifakına giden dönemde bir İngiliz dergisinde yayınlanan karikatür vardır. Bu karikatürde elinde kılıç tutan bir Osmanlı askeri kendisine saldıran ve her biri ittifakın bir devletini simgeleyen köpeklerle boğuşurken büyük güçler bu boğuşmayı seyretmektedir. Köpeklerin tasmalarında Bosna, Hersek, Karadağ ve Sırbistan yazmaktadır (s. 7). İkinci bölümün başında verilen karikatürde 9 Nisan 1911 tarihli İtalyan *La Tribuna Illustrato* dergisinin kapağında Arnavutluk İsyanı'nı tasvir eden bir gravür vardır (s. 59). Üçüncü bölümün başında Balkan İttifakı'nı simgeleyen bir propaganda afişi vardır. Afişte Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ bayraklarının arkasında Ayasofya kurtarılmayı beklemektedir (s. 103). Dördüncü bölümün başında Osmanlı diplomasisi ile alay eden bir karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürde II. Abdülhamid İngiltere'yi temsil eden John Bull karakterine "en büyük hayranınızım, bana bir fotoğrafınızı verir misiniz?" demektedir (s. 133). Son bölüm olan beşinci bölümün başında ise yine bir İngiliz dergisinde yayınlanan karikatür bulunmaktadır. Bu karikatürde İngiltere, Almanya, Rusya, Avusturya gibi büyük güçler, sorunlarla dolu kaynayan bir kazan olan Balkanların kapağını kapatmaya çalışmaktadır (s. 227).

Bilgin Çelik eserinin "Giriş" (ss. 1-5) kısmında Balkan coğrafyasının bir tanımını yapmış ve 19. yüzyılda bölgenin ulus-devlet ideolojisi etrafında milliyetçilik hareketleri ile çevrildiğini anlatmıştır. Balkan coğrafyası hakkında eserde Mishe Glenny, Georges Castellan, Halil İnalçık, Mark Mazower, Maria Todorova gibi Balkanlar üzerine önemli çalışmalar yapmış isimlerin görüşlerine yer verilmiştir. Bilgin Çelik'in de belirttiği üzere Balkan Yarımadası hem fetih hareketleri açısından hem de diğer bölgelere uzanan bir geçit olarak Orta Avrupa ve Akdeniz'e uzanan kritik bir bölgedir. Bundan dolayıdır ki doğal olarak 1789 Fransız İhtilali sonrasında milliyetçilik hareketlerinin hız kazandığı bir bölge olmuştur. Ayrıca giriş bölümünde Balkanlar coğrafyasının milliyetçilik ile tanışması kısaca belirtildikten sonra John Hall, Craig Calhoun, Miroslav Hroch,

Anthony D. Smith, Charlton Hayes, Louis Snyder gibi milliyetçilik konusundaki önemli yazarların görüşlerinden bahsedilmiştir.

Eserin birinci bölümü “*Balkanlar ve Büyük Güçler*” (ss. 7-58) olarak isimlendirilmiştir. Bu bölümde Balkanlar’da Ulus-Devlet modelinin yayılması, Balkanlar üzerinde dönemin büyük devletlerinin giriştiği rekabet ve bunun bölge halkı üzerinde oluşturduğu etkinin bir yansıması olarak Balkan Krizi (1875-1878) - Berlin Statükosu - Makedonya Sorunu anlatılmış ve sonrasında Balkan İttifakının kökenleri açıklanmıştır. Esere göre 1912 yılı Ekim ayında başlayan Balkan Savaşları’nı hazırlayan koşullardan ilki Balkanlar’da ulus-devlet modelinin yayılmasıdır. Bu bağlamda 1789 Fransız Devrimi’nin etkilerinin Osmanlı Ortodoks Rum cemaatine yayılmasında Eflak ve Boğdan’da görev yapmış olan Rumların önemli rollerinin olduğu vurgulanmıştır. Bunlardan birisi olan Rhigas Velestinlis (1757-1798) “Balkan Birliği”nin düşünsel temellerini atmıştır. Napolyon Savaşları sonrasında Avrupa’nın haritası Viyana’da yeniden şekillendirilirken Rusya tarafından ortaya atılan “Doğu Sorunu” kavramı Avrupa diplomasisince kabul görmüş ve sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca 1821 Mora İsyanı eserde Balkanlar’daki milliyetçilik hareketlerinde önemli bir dönüm noktası olarak verilmiştir. Bu isyan hareketinin 1829 yılında bağımsızlık ile sonuçlanması “ulus-devlet” kurma sürecinde Balkan topluluklarına bir rol model teşkil etmiştir. Eserin devamında 1875-1878 yıllarındaki Balkan krizi, Balkanlar’da uluslararası rekabetin görüldüğü ilk büyük gelişme olarak anlatılmıştır. Kısa süre sonra bir dizi gelişmenin ardından Nisan 1877’de Osmanlı-Rus savaşı çıkmıştır. Savaşın ardından Ayastefanos Antlaşması ve onu düzene sokan Berlin Antlaşması imzalanmış, bu antlaşma ile Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsızlıklarını kazanırken Bulgaristan bir prensliğe dönüştürülmüştür. Eserde, Özerk Doğu Rumeli Vilayeti’nin kurulması ve Osmanlı’nın Vilayet-ı Selâse dediği (Kosova-Manastır-Selanik) ve Berlin Antlaşması’nda ilginç bir şekilde Makedonya olarak tanımlanan toprakların Osmanlı Devleti’ne iadesi, Bulgar milliyetçi ideallerine vurulan büyük bir darbe olarak görülmüştür. Bu yönleriyle Berlin Kongresi hem Balkan Savaşları’nın hem de Birinci Dünya Savaşı’nın çıkışına zemin hazırlayacak koşulları hazırlayan bir kongre olmuştur.

Eserin ikinci bölümüne “*Yeni Rejim Döneminde Osmanlı Diplomasisi: Krizler ve Açmazlar*” ismi verilmiştir ve II. Meşrutiyet Döneminin ilk yıllarında Balkanlar’da yaşananlar bağlamında Osmanlı

diplomasisi konu edinilmiştir. 1908 yılı Osmanlı/Türk siyasi tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak görülmüştür ve yeni rejim yönetime ardı sıra gelen krizler ile başlamıştır. 1908 yılının Ekim ayı başında önce Bulgaristan'ın bağımsızlığının ilanı, hemen ardından Avusturya-Macaristan'ın Bosna-Hersek'i ilhak etmesi ve aynı zamanlarda Girit Meclisi'nin de Yunanistan'a iltihak ettiğini açıklaması Osmanlı diplomasisi açısından tam anlamıyla bir buhran oluşturmuştur. Bu olaylar 1878'de Berlin'de oluşturulmuş statükonun da iflası olmuştur. Bu dönemde yaklaşık altı ay süren Balkan krizi Meşrutiyet rejiminin ilk uluslararası bunalımıdır. Mevcut sorunu askerî yöntemle çözemeyeceğini anlayan Osmanlı Devleti yönetimi diplomasi yolunu seçmek durumunda kalmış ve Avusturya ile 26 Şubat 1909'da, Bulgaristan ile ise 19 Nisan 1909'da anlaşmıştır. Bilgin Çelik eserinde, Bulgaristan Devleti'nin kurulduktan sonra Makedonya sorunu ile daha da yakından ilgilenmeye başladığını ve 1909 yılından itibaren Sofya ve Belgrad arasında temasların arttığını ve bu temaslarda ana gündem maddesinin "Makedonya Sorunu" olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Osmanlı Hükümeti sorunu çözmek amacıyla 16 Ağustos'ta "Dernekler (Cemiyetler) Kanunu" isimli bir kanun ile devletin birliğine ve rejime karşı dernek kurulmasını yasaklamış ve bu kanun gereğince Makedonya'daki bütün meşrutiyet kulüpleri kapatılmıştır. Manastır'da kapatılan Bulgar, Sırp, Ulah, Rum, Yahudi ve Arnavut kulüpleri bu olayı protesto etmişlerdir. Böylece Makedonya'da ilk defa Sırp, Bulgar, Rum yaklaşması ve ittifakı görülmüştür. Bu sırada bir Arnavut İsyanı da patlak vermiştir.

Eserin üçüncü bölümü "*Balkanlar'da İttifak Arayışları (1910-1912)*" ismini taşımaktadır. 1910 yılında Balkan Devletleri arasında ve zaman içerisinde Osmanlı Devleti'nin de yer alacağı düşünülen bir Balkan ittifakı düşüncesinin sıklıkla Avrupa ve Osmanlı basınına yansıdığı yazarın eserinde kullandığı belgelerden görülmektedir. Eserin devamında, Bulgaristan Hariciye Nazırı Paprikof ise bir Balkan Birliği için öncelikle ekonomik ve siyasi ortak çıkarın belirlenmesi, sonrasında hükümetlerin bu konuda girişimlerde bulunması ve halkın da desteğinin gerektiğini belirtmiştir. Bunun üzerine Bulgaristan ve Sırbistan arasında ittifak için zemin aranırken buna karşılık olarak Osmanlı Devleti ile Romanya arasında da bir ittifak zemini aranmıştır. Ancak Sadrazam İbrahim Hakkı Paşa'nın 1910 yılının Ağustos ve Eylül aylarındaki bu ittifak girişimleri Romanya nezdinde kabul görmemiş bunun ardından ise Bulgar hükümeti Sırp hükümeti ile ittifak girişimlerini hızlandırmıştır. Bu sıralarda Arnavut isyanı ise devam etmekte olup Katolik Arnavutların isyanı Temmuz 1911'de patlak

vermiştir. Bu isyanın hemen ardından İtalya ile Osmanlı Devleti arasında Trablusgarp Savaşı da çıkmış ve bu olaylar Balkan ittifakının oluşumuna zemin hazırlamıştır. 28 Eylül 1911’de bir İtalyan ultimatomu sonrası Hakkı Paşa kabinesi istifa etmek zorunda kalmış ve yerine Said Paşa Hükümeti kurulmuştur. Ancak böylesi gerilimli bir ortamda 18 Ocak 1912 tarihinde Meclis-i Ayan kararı ile meclis dağıtılmış ve seçimlerin yenilenmesine karar verilmiştir. Türk siyasi tarihinin ilk erken seçimi olma özelliğini taşıyan 1912 seçimleri tarihe “Sopalı Seçim” olarak geçmiştir. Eserde, Osmanlı Devleti’nin bu iç meselelerine odaklandığı dönemde Bulgaristan ve Sırbistan arasında bir Balkan İttifakı kurmak yolunda önemli gizli görüşmeler gerçekleştirdikleri anlatılmaktadır.

Eserin dördüncü bölümüne “*Balkan İttifakı’nın Ortaya Çıkışı ve Osmanlı Diplomasisi*” ismi verilmiştir. Bu bölümde belirtildiği gibi Balkan İttifakının kökenleri eski olmakla beraber gerçek anlamda hayat bulduğu dönem 1912 ilkbaharıdır. Bu ittifakın gerçekleşmesinde Rusya’nın ciddi bir katkısı olduğu bilinmektedir. Bulgaristan’da 24 Mart 1911 tarihinde Başbakan ve Dışişleri Bakanı olan Geşof, ilk iş olarak Berlin Kongresi’nin yarattığı Makedonya ve Trakya sorunlarını ele almış ve Ayastefanos Bulgaristanı’nı yeniden kurmak için harekete geçmişti. Yine Ocak 1911’de Karadağ Kralı Nikola, Çetine’deki Sırp büyükelçisine birlik oluşturma sinyali vermişti. Ardından 1911 yazında Belgrad ile Sofya ve Atina ile Sofya arasında ittifak konusunda ciddi görüşmeler yapılmıştır. Eserde, Geşof’un Bulgaristan lehinde yapmış olduğu görüşmeler ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Geşof’un bu çabaları sonrasında Bulgar-Sırp Anlaşması oldukça gizli bir şekilde imzalar ayrı ayrı başkentlerde atılarak 13 Mart 1912’de resmen tamamlanmıştır. Bu anlaşmadan İngiltere ve Fransa’nın Rusya aracılığıyla haberleri olurken Osmanlı Devleti, Almanya ve Avusturya-Macaristan’ın ise bu anlaşmadan bir türlü haberleri olamamıştır. İttifakın varlığından Paris Büyükelçisi Rıfat Paşa 29 Mayıs 1912’de Osmanlı Devleti’ni haberdar etmiş olsa da Hariciye Nazırı Asım Bey bir türlü ittifakın doğruluğunu teyit edememiştir. Viyana Büyükelçisi Mavroyeni Bey ve Belgrad elçisi Fuad Bey daha anlaşmanın varlığını teyit edememişlerken Bulgarlar Yunanlılar ile de bir ittifak yapmışlardır. Bu ittifak anlaşmaları tamamlandıktan sonra savaş için hazırlıklara hız veren Balkanlı müttefikler koşulların olgunlaşmasını beklemişlerdir. Bu sıralarda Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Sırbistan ve Karadağ satın aldıkları yeni silahlarla ordularını güçlendirmişlerdir. Osmanlı Devleti adına Çetine elçiliğine atanan Alfred Rüstem Bey ile Atina maslahatgüzarı Galip Kemali

Bey'in Osmanlı diplomasisini ayakta tutabilmek için çaba sarfettikleri görülmektedir. Genel anlamda ise Osmanlı Devleti'nin diplomatları Balkan İttifakı konusunda Balkan Devletleri'nin değişik manevralarıyla uyutulmuşlar ve ittifaktan habersiz kalmışlardır.

Eserin beşinci bölümüne “*Gazi Ahmet Muhtar Paşa Döneminde Balkan İttifakı ve Osmanlı Diplomasisi*” ismi verilmiştir. Gazi Ahmet Muhtar Paşa hükümeti bu hükümetin içerisinde Kâmil Paşa ve Hüseyin Hilmi Paşa gibi daha önce sadrazamlık yapmış isimlerin olması nedeniyle “Büyük Kabine” olarak bilinmektedir. Gazi Ahmet Muhtar Paşa işe ilk olarak İtalya ile sürmekte olan Trablusgarp Savaşı'nı sonlandırmakla başlamıştı. Ardından Balkan sorunlarına yönelen yeni kabinenin Hariciye Nazırlığına Gabriel Noradunkiyan Efendi getirilmişti. Ancak yeni kabine Balkan Savaşları'nda aleyhimize işleyecek olan bir kararı uygulamaya koymuş ve 29 Temmuz 1912'de önceki hükümet döneminde alınan bir karar olarak Rumeli'de 65.000 kadar askerin terhisine başlamıştır. Bu terhiste askerin isyan çıkarma olasılığı etkili olmuştur. Ancak bu terhis olayından sonra Ağustos ayına gelindiğinde 1 Ağustos'ta Koçana'da Bulgar komitacılar bomba patlamış buna tepki gösteren halk ise Bulgarlara saldırmışlardır. Ağustos ayı başında başlayan Karadağ saldırıları Balkanlar'da gerilimin yükselmesine neden olmuş, bu düşük ölçekli sınır çatışmaları başlayacak savaşın hazırlığı ve bahanesi olmuştur. Her ne kadar Osmanlı Devleti'nin Hürriyet ve İtilaf Fırkası içindeki Rumlar aracılığıyla Yunanistan'ı bir savaştan vazgeçirmeye yönelik bir politikası olduysa da bu da başarısız olmuş ve Yunanistan'da bu ittifaka dâhil olmuştur. Bu ittifakların arkasından 1 Ekim sabahı Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ genel seferberlik ilan etmişler ve dört Balkan devletinin bir ittifak kurduklarında artık şüphe kalmamıştı. Aynı gün Rusya'nın da Osmanlı Devleti üzerindeki baskıyı arttırmak amacıyla Kafkasya'da seferberliğe giriştiği haberi gelmiştir. Buna Karşılık Osmanlı Devleti de kendi adına kısmi seferberlik ilan etmiştir. 8 Ekim'de Karadağ'ın savaş ilanı ile başlayan 18 Ekim'de Bulgaristan, Sırbistan ve Yunanistan'ın katılımıyla genişleyen Balkan Savaşı Balkan Devletleri arasındaki uzun müzakereler sonucunda başlamıştır. Savaşta Osmanlı ordusu tarihe “Balkan Felaketi” olarak geçen bir yenilgi yaşamıştır. Bu yenilginin ortaya çıkmasında Osmanlı Diplomasisinin payı oldukça büyüktür. I. Balkan Savaşı Londra'da yapılan görüşmelerin sonucunda imzalanan antlaşma ile sona ermiş ve Osmanlı Devleti Edirne'de dâhil Rumeli'deki topraklarının Midye-Enez sınırına kadarki bölümlerini kaybetmiştir. Makedonya Balkan devletleri arasında paylaşılmış ve Arnavutluk bağımsız bir devlet olmuştur.

KİTAP DEĞERLENDİRME

Balkanlar üzerine yapmış olduğu çalışmaları ile bilinen Bilgin Çelik bu eserinde temelleri 1878 Berlin Antlaşması'na dayanan ve 1912-1913 Balkan Savaşları'nın öncesinde ortaya çıkan, hedefi Osmanlı Devleti olan Balkan İttifakı'nın gelişimini ve Osmanlı Devleti Hariciyesinin bu ittifak sürecini nasıl analiz ettiğini incelemiştir. Bu eserde, Balkan Savaşları için resmi tarih yazımında savaşların bir anda ortaya çıktığına dair olan görüşün tarihsel gerçeklerle bağdaşmadığı, Osmanlı Devleti'nin de Balkan ittifakı konusunda bazı girişimlerinin olduğu ancak bu girişimlerin Osmanlı Hariciyesinde yeteri kadar diplomatik bilginin oluşmaması nedeniyle gerçekleştirilemediği ve Osmanlı diplomatlarının savaş öncesi İttifak Devletleri tarafından nasıl yanlış yönlendirildikleri arşiv, basın ve literatür taraması ile ortaya çıkarılmıştır. Bu doğrultuda eserin 20. yüzyılın başında Jön Türk İhtilali ile hem rejim hem de kadro değişikliğine gitmek durumunda kalmış bir ülkenin diplomasisinin Balkanlar özelinde bu süreçten nasıl etkilendiğini ortaya koymak gibi bir hedefi olmuştur. Bu eser, genel olarak son dönem Osmanlı diplomasisi hakkında özel olarak ise Balkan Savaşları'ndaki diplomasi süreci hakkında bilgi sahibi olmak isteyen herkesin okuması gereken bir eser olarak literatürde önemli bir yer edinmiştir.